

Seat No.

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-XVI
SANC36: Yog & Ayurved

Day and Date: Monday, 08/05/2023

Total Marks: 60

Time: 3.30 PM To 5.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 वायुमाकृष्यं पूरयित्वोदरस्थितम्।
अ)शंखिनी ब)पिंगला क)इडया ड)विश्वोदरा
- 2 जे शुद्ध किंवा अशुद्ध कर्म मनुष्य मृत्यूपर्यंत करतो ते सर्व.....मध्येच करणे, यास प्रत्याहार म्हंटले आहे.
अ)ईश्वरा ब)ब्रह्मा क)शिवा ड)जीवात्मा
- 3 नासाभ्यां वायुमाकृष्य निश्चलः मनुष्यः.....उपविशति।
अ)स्वस्तिकासने ब)पद्मासने क)मुक्तासने ड)सुखासने
- 4 आत्मा नास्ति।
अ)सर्वगतो ब)कुटस्थो क)दोषवर्जितः ड)प्राणः
- 5 प्राणायामाने वायू जिंकून घेतला असताना खालीलपैकी प्रथम.....हे चिह्न दिसून येते.
अ)स्वेद ब)कंपन क)उत्थितावस्था ड)पापनाश
- 6 चरकसंहितेची संपूरण करणाऱ्या दृढबलाच्या वडिलांचे नावआहे.
अ)कपिलबल ब)चरक क)आत्रेय ड)कणाद
- 7 शिशिरः ऋतुःरसं उत्पादयति।
अ)तिक्त ब)कटु क)मधुर ड)लवन
- 8 वमनादी पंचकर्मे.....ऋतौ कारयेत्।
अ)वसन्ते ब)ग्रीष्मे क)हेमन्ते ड)शिशिरे
- 9 वर्षाऋतूमध्येसंचय होतो.
अ)कफ़ ब)वात क)पित्त ड)पित्त-वात
- 10 तिक्तघृतपान, विरेचन आणि रक्तमोक्षण या क्रियाऋतूमध्ये कराव्यात.
अ)शरद ब)हेमन्त क)वसंत ड)वर्षा
- 11 संधानकृद्घातहरोस्वादुशीतलः।
अ)कोरदूषः ब)शाली क)गोधूमः ड)मधूली

- 12 तर्पणी ग्राहणी लघ्वी हृदया चापि।
अ)मधुली ब)मण्ड क)पेया ड)विलेपिका
- 13सलिलं प्रधानम्।
अ)दिव्य जल ब)ऐंद्र जल क)हंसोदक ड)अमृतासम
- 14 तृष्णा,रक्तपित्त आणि दाह दूर करण्यातश्रेष्ठ आहे.
अ)मधुः ब)गुडः क)शर्करा ड)दधिः
- 15संचार करणाऱ्या प्राण्यांचे मांस लघु असते.
अ)पाण्यात ब)आकाशात क)जंगलात ड)बिळात

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 कालभेद बोधक कोष्टक.
- 2 ऋतूंच्या विभागानुसार सहभाग.
- 3 पूरकादि लक्षण ।
- 4 हितकर आणि अहितकर आहार द्रव्यांची कार्ये.

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 तेलाचे सामान्य गुण स्पष्ट करा .
- 2 चरकसंहितेनुसार विसर्ग काळात मानवाची बलवृद्धी होण्याचे कारण सांगा.
- 3 चरक संहितेत सांगितलेले विसर्गकाळातील सिग्धता,रस आणि बलवृद्धी स्पष्ट करा .
- 4 चरक संहितेत सांगितलेले मांसवर्ग स्पष्ट करा .

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 दर्शनोपनिषदातील 'पञ्चभूतेषुधारणा 'आणि आत्मनिधारणा सविस्तर वर्णन करा.
- 2 चरकसंहितेत सांगितलेल्या आहार द्रव्याचे वर्गीकरण करून त्यांच्या गुणांचे सविस्तर वर्णन करा.

Model Answer Paper

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-XVI
SANC36: Yog & Ayurved

Day and Date: Monday, 08/05/2023
Time: 3.30 PM To 5.30 PM

Total Marks: 60

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 वायुमाकृष्यं पूरयित्वोदरस्थितम्।

अ)शंखिनी ब)पिंगला क)इडया ड)विश्वोदरा

Option 3

2 जे शुद्ध किंवा अशुद्ध कर्म मनुष्य मृत्यूपर्यंत करतो ते सर्व.....मध्येच करणे,यास प्रत्याहार म्हंटले आहे.

अ)ईश्वरा ब)ब्रह्मा क)शिवा ड)जीवात्मा

Option 2

3 नासाभ्यां वायुमाकृष्य निश्चलः मनुष्यः.....उपविशति।

अ)स्वस्तिकासने ब)पद्मासने क)मुक्तासने ड)सुखासने

Option 1

4 आत्मा नास्ति

अ)सर्वगतो ब)कुटस्थो क)दोषवर्जितः ड)प्राणः

- Option 4
5 प्राणायामाने वायू जिंकून घेतला असताना खालीलपैकी प्रथम.....हे चिह्न दिसून येते.
अ)स्वेद ब)कंपन क)उत्थितावस्था ड)पापनाश
- Option 1
6 चरकसंहितेची संपूरण करणाऱ्या दृढबलाच्या वडिलांचे नावआहे.
अ)कपिलबल ब)चरक क)आत्रेय ड)कणाद
- Option 1
7 शिशिरः ऋतुःरसं उत्पादयति।
अ)तिक्त ब)कटु क)मधुर ड)लवन
- Option 1
8 वमनादी पंचकर्मे.....ऋतौ कारयेत्।
अ)वसन्ते ब)ग्रीष्मे क)हेमन्ते ड)शिशिरे
- Option 1
9 वर्षाऋतूमध्येसंचय होतो.
अ)कफ़ ब)वात क)पित्त ड)पित्त-वात
- Option 3
10 तिक्तघृतपान, विरेचन आणि रक्तमोक्षण या क्रियाऋतूमध्ये कराव्यात.
अ)शरद ब)हेमन्त क)वसंत ड)वर्षा
- Option 1
11 संधानकृद्वातहरोस्वादुशीतलः।
अ)कोरदूषः ब)शाली क)गोधूमः ड)मधूली
- Option 3
12 तर्पणी ग्राहणी लघ्वी हृदया चापि।
अ)मधुली ब)मण्ड क)पेया ड)विलेपिका
- Option 4
13सलिलं प्रधानम्।
अ)दिव्य जल ब)ऐंद्र जल क)हंसोदक ड)अमृतासम
- Option 2
14 तृष्णा,रक्तपित्त आणि दाह दूर करण्यातश्रेष्ठ आहे.
अ)मधुः ब)गुडः क)शर्करा ड)दधिः
- Option 3
15संचार करणाऱ्या प्राण्यांचे मांस लघु असते.
अ)पाण्यात ब)आकाशात क)जंगलात ड)बिळात

Option 3
Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

- 1 कालभेद बोधक कोष्टक.
Ans:
- 2 ऋतूंच्या विभागानुसार सहभाग.
Ans:
- 3 पूरकादि लक्षण।
Ans:

4 हितकर आणि अहितकर आहार द्रव्यांची कार्ये.

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 तेलाचे सामान्य गुण स्पष्ट करा .

Ans:

2 चरकसंहितेनुसार विसर्ग काळात मानवाची बलवृद्धी होण्याचे कारण सांगा.

Ans:

3 चरक संहितेत सांगितलेले विसर्गकाळातील सिग्धता,रस आणि बलवृद्धी स्पष्ट करा .

Ans:

4 चरक संहितेत सांगितलेले मांसवर्ग स्पष्ट करा .

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 दर्शनोपनिषदातील 'पञ्चभूतेषुधारणा 'आणि आत्मनिधारणा सविस्तर वर्णन करा.

Ans:

2 चरकसंहितेत सांगितलेल्या आहार द्रव्याचे वर्गीकरण करून त्यांच्या गुणांचे सविस्तर वर्णन करा.

Ans:
